

Miljöpsykologerna konstaterar

Vanor styr bilanvändningen

Samåker mer. Rolf och Shirin Håkansson från Lindome påverkades av att behöva planera sina bilresor. Nu samåker de mer än tidigare.

Nu kommer nya rön från miljöpsykologer. Ökat miljömedvetande och ändrade vanor kan göra bilanvändningen mer miljövänlig.

De flesta är överens om att avgifter och restriktioner förutom teknikutveckling kan minska biltrafikens effekter på miljön.

Men nu visar ny forskning att det också är angeläget att ändra attityder och vanor hos bilförarna.

– Även om det finns alternativ och de ekonomiska förutsättningarna förändras väljer inte många bort bilen aktivt, säger miljöpsykologen Annika Nordlund.

DOKTORANDER

Annika Nordlund är doktorand vid Umeå universitet och jobbar tillsammans med forskare från olika discipliner vid centrumbildningen TRUM (Transportforskningsenheten i Umeå).

Där forskar man bland annat på hur människor fattar beslut i miljöfrågor. Framför allt har Annika Nordlund, och hennes handledare Jörgen

Garvill, tittat på bilisters vanor.

– Speciellt för bilresor har vanans makt stor betydelse, säger hon.

Hon menar att bilkörning för många är en rutin som blivit till ett automatiskt beteende. Man reflekterar inte över andra alternativ.

FÖRÄNDRING

Men detta beteende kan förändras. Umeåforskarna menar att grunden för att ändra bilisternas vanor är deras attityder och värderingar.

Värderar man miljön och dess egenvärde högt leder det ofta till ett miljövänligt beteende

och vice versa.

FÖRSÖK I UMEÅ

Annika Nordlund och hennes kollegor lyckades bryta vanorna hos bilister under ett försök i Umeå. Bilister som hade stark vana att använda bilen kunde påverkas att köra mindre.

Drygt 60 procent av dessa körde mindre bil när de bland annat fick svara på vilka effekter bilåkning har. De mäs också bokföra alla sina bilresor och motivera varför de valde ett visst färdmedel.

– Att de blev mer medvetna gav effekt, säger Annika Nordlund.

ÄVEN I GÖTEBORG

En annan forskare som också noterat att det går att ändra vanor är doktoranden Cecilia Jakobsson vid Göteborgs universitet.

Tillsammans med handledaren Tommy Gärling har hon sett att högre kostnader, kombinerat med veckoplanering av bilkörningen, påverkar bilförarna.

Mer än 75 procent av de som utsattes för båda åtgärderna samtidigt minskade sin körning.

– Enbart en högre kostnad per mil ändrar inte beteendet. Planeringens roll är viktig, säger Cecilia Jakobsson.

*Doktorand
Annika Nordlund.*

*Doktorand
Cecilia Jakobsson*

Larssons närmaste medarbetare. Han tycker att exempelvis koldioxidskatten har haft effekt på biltrafiken de senaste åren, utan att speciell information har skickats ut.

- Sverige har inte minskat utsläppen av koldioxid, men inte heller ökat. En del menar att utsläppen kanske hade varit tio procent högre idag utan energiskatterna, säger han.

Han medger att det satsas förhållandevis lite på informationskampanjer för att upplysa om effekterna av biltrafiken.

- Men regeringen och riksdagen har bestämt att 30 miljoner kronor per år ska användas för att informera om klimatfrågan.

Något han tycker är unikt.

- Det är ovanligt mycket pengar för en informationsinsats från regeringen. En markering att klimatfrågan är viktig, säger Göran Enander.

Han tycker också att en del av pengarna i de lokala investeringsprogrammen (LIP) används i linje med de nya rönen från miljöpsykologerna.

LIP-pengarna hante-

Sonen Sam och mamma Shirin Håkansson berättar om sina erfarenheter av att delta i forskningsprojektet.

ras av regeringen och är avsedda att användas lokalt för att stimulera en långsiktigt hållbar utveckling.

Text: Magnus Svedmark
Foto: Lars Löfgren

Den gör att bilföraren tvingas tänka igenom sina resor och fundera över andra alternativ, menar hon. På så sätt kan en stark vana brytas.

De båda doktoranderna hoppas att deras forskning ska kunna användas i samhället som beslutsunderlag.

Men använder då makthavarna forskarnas nya rön?

Göran Enander är planeringschef på Miljödepartementet och en av miljöminister Kjell

FAKTA OM BILTRAFIK I SVERIGE

- Antalet personbilar i trafik har ökat med över 10 procent de senaste tio åren och är nu drygt fyra miljoner.
- Antalet bussar i trafik har legat i det närmaste stilla de tio senaste åren och uppgår nu till knappt 14 500.
- År 2000 gjorde Sveriges befolkning (6-84 år) knappt 5 miljarder resor, 56 procent utfördes med bil.
- Svenskarna reste samma år totalt 134 miljarder km, varav 70 procent av den totala sträckan företogs med bil.
- Den totala mängden levererad bensin och diesel till Sverige ökar år från år och var den senaste 12-månadersperioden cirka 9 miljarder liter.

Källor: SCB och Statens institut för kommunikationsanalys, SIKA